

Actephila excelsa (Dalzell) Mull.Arg. var. *javanica* (Miq.) Pax & K.Hoffm.

อีโสดั

PHYLLANTHACEAE (Euphorbiaceae)

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นเล็ก สูงได้ถึง 5 ม. เปลือก สีเขียวอมเทาถึงน้ำตาลอ่อน เรียบหรือแตกเป็นร่องตื้นๆ ไม่เป็นระเบียบ เนื้อไม้สีครีมแก่ ใบ เดี่ยว ออกสลับหรือเวียนสลับ หรือออกเป็นช่วงๆ รูปไข่ถึงขอบขนานหรือรูปใบหอกกลับ กว้าง 4-12.5 ซม. ยาว 9-30 ซม. ปลายเรียวแหลม โคนทู่หรือรูปลิ้น ขอบเรียบ ใบแก่ค่อนข้างหนาคล้ายหนัง ด้านบนสีเขียวแก่ ด้านล่างสีอ่อนกว่า เกือบทั้งสองด้าน เส้นใบออกจากโคนใบ 1 เส้น เส้นใบข้าง มี 9-10 คู่โค้งและไปเชื่อมกันที่ขอบใบ ก้านใบยาว 1.2-7 ซม. มีขน ด้านบนบวม เมื่อแห้งสีเข้มและเหี่ยวแห้งทั้งสองปลาย ทุใบไม่ขัด ร่วงเร็ว ดอก สีเขียวอ่อนถึงสีขาวอมเขียว ดอกแยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน ออกเดี่ยวหรือเป็นกระจุกตามซอกใบ ใบประดับเรียง 4 แถว ดอกเพศผู้เล็กมาก มีก้านสั้น ยาวได้ถึง 2 มม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กว้างประมาณ 1 มม. ยาวประมาณ 2.5 มม. รูปขอบขนานโคนซ้อนกัน กว้างประมาณ 1.3 มม. ยาวประมาณ 2 มม. รูปช้อน เกสรเพศผู้มี 3-6 อัน ยาวประมาณ 2 มม. แยกหรือเชื่อมกันที่โคน ติดกับฐานดอกใหญ่จักเป็นพู 5 พู รังไข่เป็นหมัน 3 พู ดอกเพศเมียใหญ่กว่าดอกเพศผู้ มีก้านดอกยาวได้ถึง 2 ซม. ก้านหนาดอนปลาย กลีบเลี้ยง 5 กลีบ แยกกัน กว้างประมาณ 2.5 มม. ยาวประมาณ 7 มม. รูปขอบขนานหรือรูปสามเหลี่ยม โคนซ้อนกัน กลีบดอกแยก 5 กลีบ กว้างประมาณ 1 มม. ยาวประมาณ 1.5 ซม. เล็กกว่ากลีบเลี้ยงมาก คล้ายเกล็ด ฐานดอกคล้ายในดอกเพศผู้ รังไข่เป็น 3 มุม ก้านเกสรเพศเมียสั้น ยอดเกสรเพศเมียเพศเมียเป็น 3 ง่าม ผล กว้างประมาณ 2 ซม. ยาวประมาณ 1.5 ซม. ก้านผลเรียง ยาวได้ถึง 3.5 ซม. สีเขียวอมเทา ทรงกลม กิ่งเป็น 3 พู มีกลีบเลี้ยงติดทนแต่ไม่ขยายใหญ่ที่โคน แก่แห้ง แตกออกเป็น 3 ส่วน มีแกนกลาง เมล็ดยาวประมาณ 12 มม. มี 3 มุม ไม้ชั้นล่างของป่าดิบชื้น สูงได้ถึง 200 ม. ใกล้น้ำ บนหิน ปูน จังหวัด ระนอง สงขลา

ข้อมูลอ้างอิง : ไกรศักดิ์, โสมอน ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z) - กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรทางชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรทางชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

National Park Research and Innovation Development Center (Suratthani Province)

